

ضرورت آموزش سواد رسانه به کودکان

■ سیده فاطمه فراز

قائم مقام پیش دبستان پسرانه ناحیه ۲

می شود
آن ها وارد
دنیای تخیل
شوند.

به همین دلیل کارشناسان

کودک توصیه می کنند بچه ها را از کودکی با سواد رسانه آشنا کنید. به همان اندازه که محدود کردن استفاده کودکان از رسانه مهم است، آموزش آن نیز ضروری است. سواد رسانه یعنی توانایی شناسایی انواع گوناگون رسانه و درک انواع پیام هایشان، سواد رسانه به مخاطبان رسانه ها می آموزد از حالت انفعالی و مصرفی خارج و به معادله متقابل و فعالانه ای وارد شوند که در نهایت به نفع خود آن ها باشد. به دیگر سخن، سواد رسانه ای کمک می کند تا از سفره رسانه ها به گونه ای هوشمندانه و مفید بهره مند شد.

اهمیت آموزش سواد رسانه به کودکان

با آموزش سواد رسانه ای به کودکان می توان آن ها را به مخاطبانی نکته سنج تبدیل کرد و تحلیل و ارزیابی موضوعات مطرح شده در رسانه ها یا همان پیام های رسانه ای را به آن ها یاد داد. این آموزش باعث می شود کودکان بتوانند مرز بین واقعیت و خیال را تشخیص بدهند و متوجه شوند هر منبعی برای دریافت اخبار مناسب نیست. در واقع هدف این است که کودکان به مخاطبان عاقل رسانه ها تبدیل شوند و بتوانند عقاید خود را محترمانه بیان و در مورد اعتقاداتشان آگاهانه تصمیم گیری کنند.

نکاتی که در آموزش سواد رسانه ای به کودکان باید توجه کرد عبارت اند از:

۱. آموزش را باید از زمانی که بچه ها کوچک هستند شروع کرد. بیشتر مردم تصور می کنند آموزش سواد رسانه ای به کودکان مربوط به زمانی است که آن ها اواخر دوره دبستان یا بیشتر را می گذرانند؛ اما این طور نیست، کارشناسان رسانه معتقدند سواد رسانه ای را باید خیلی زودتر از این ها به بچه ها آموزش داد؛ چرا که کودکان از سنین پایین تر در معرض رسانه های گوناگون قرار می گیرند.

۲. آموزش سواد رسانه را باید از اصول اولیه شروع کرد. آموزش شناخت مرز واقعیت و خیال یکی از اصول اولیه آموزش سواد رسانه ای است؛ مثلاً می توان به کودکان توضیح داد افرادی که در آگهی های بازرگانی حضور دارند، واقعاً همان گونه نیستند که نقش بازی می کنند یا فیلم های هالیوودی ساختگی هستند و واقعیت ندارند. شاید این موضوع مدتی طول بکشد؛ اما در نهایت کودکان یاد می گیرند که هر آنچه در رسانه می بینند، لزوماً واقعی نیستند.

سیده فاطمه فراز
کارشناس راهنمای
آموزش بزرگسالان
و فارغ التحصیل
از دانشگاه علمی
کاربردی تفت است.

وی از سال ۱۳۸۹ فعالیت خود را شروع کرده است. چهار سال تدریس در مقطع پیش دبستان، ده سال مسئولیت دوره پیش دبستانی و عضویت در گروه تولید محتوای مجازی استان یزد از جمله فعالیت های اوست.

اشاره

رسانه وسیله ای است که توسط آن پیامی به مخاطب ارسال می شود. این پیام ممکن است در قالب یک برنامه تلویزیونی ارائه شود یا حتی ممکن است تبلیغی ساده روی آگهی نمایی (بیلبوردی) در حاشیه بزرگراه باشد.

انواع رسانه هایی که بچه ها روزانه با آن سروکار دارند، عبارت اند از:

- رسانه های سنتی مثل رادیو و تلویزیون؛

- پیام های ساده متنی تلفن همراه؛

- شبکه های اجتماعی؛

- بازی های رایانه ای؛

- انواع تبلیغات در کوچه و خیابان.

از نظر یونسکو فردی باسواد است که با سواد های عاطفی، ارتباطی، مالی، رسانه ای، آموزش و پرورش و سواد رایانه آشنا باشد. در عصر اطلاعات، مفهوم سواد رسانه از خواندن و نوشتن که مخصوص رسانه های مکتوب است، بسیار فراتر رفته است و اگر کسی نحوه دسترسی سریع و استفاده صحیح از تمامی انواع رسانه ها را نداشته باشد، بی سواد تلقی می شود. از این رو، از سال ۱۹۶۵ اصطلاح سواد رسانه ای در سراسر دنیا به عنوان «ضرورتی برای زنده ماندن» خیلی جدی گرفته شده است.

سواد رسانه ای مهارتی است که با یادگیری آن می توانیم انواع رسانه ها و تولیدات رسانه ای را درک، تفسیر و تحلیل کنیم. تنوع رنگ، کیفیت صدا، موسیقی های شاد و هیجان انگیز و تصویرهای متحرک و جذاب و همچنین هیجان و تنوع زیادی که در دنیای دیجیتال وجود دارد باعث شده است تا کودکان ساعت های زیادی را در آن سپری کنند.

امروزه تقریباً گوشه های هوشمند و رایانک (تبلت) نزد همه هست. کودکان هر زمان اراده کنند و در هر مکانی که باشند، به این وسایل دسترسی دارند. نقش پذیری و الگوپذیری کودکان از این برنامه ها خیلی بالاست و بعضی مواقع بچه ها را از واقعیت دور می کند و باعث

۳. دنبال لحظاتی باشیم که آموزش مؤثرتر است. حواسمان به موضوعات روزمره باشد؛ چرا که این موضوعات می توانند شروع خوبی را به منظور گفت و گو با بچه ها ایجاد کنند؛ مثلاً اگر در شبکه اجتماعی اطلاعات نادرستی مشاهده کردیم، با بچه ها راجع به آن صحبت کنیم. بچه ها را به این فکر بیندازیم که ممکن است عنوان های خبری فریبنده باشند. همچنین به آن ها یاد دهیم قبل از آنکه چیزی را در شبکه های اجتماعی به اشتراک بگذارند آن را دقیق بررسی کنند.

۴. همراه کودکان مخاطب رسانه ها شویم. همان طور که اهمیت دارد با فرزندانمان کتاب بخوانیم، در مشاهده رسانه ها هم کودکان را نباید تنها بگذاریم. باید درباره آنچه آن ها در رسانه می بینند و انجام می دهند صحبت کنیم.

۵. یافتن منابع معتبر را به کودکان یاد بدهیم. در اینترنت منابع اطلاعاتی بی شماری وجود دارد. باید به کودکان یاد دهیم که چطور منابع معتبر را پیدا کنند. همچنین می توانیم به آن ها رسانه های معتبر را معرفی کنیم.

۶. پرسشگری را به کودکان بیاموزیم. خیلی از زمان ها می توانیم صحبت در مورد رسانه ها را با سؤالاتی شروع کنیم که باعث می شوند بچه ها درباره رسانه ها بیشتر فکر کنند؛ مثلاً می توانیم سؤال کنیم که مطلب مطرح شده در اینستاگرام درست است یا نه و چطور درباره اش تحقیق کنیم. این سؤالات باعث می شوند لحظه ای تأمل و به مطالب رسانه ها فکر کنند.

با توجه به اهمیت این سواد در دوران کودکی، از زمستان ۱۴۰۱ با همکاری و مشورت استادان این حوزه، پیش دبستانی ناحیه دو کار خود را با تشکیل کلاس های آموزشی برای مربیان و والدین آغاز کرده است. چون امسال اولین سال شروع این آموزش است، امیدواریم بتوانیم قدم های خوب و مفیدی در این زمینه برداریم و با همکاری و همراهی مسئولان محترم مجتمع و دیگر همکاران همراه، این آموزش را در پایه های بالاتر نیز برنامه ریزی و به اجرا درآوریم. امید است این حرکت بزرگ از مجتمع آموزشی حضرت جواد الائمه (ع) شروع شود و در آموزش و پرورش کل کشور انتشار یابد. ■